

Els cronistes informen

LA PREMSA: EINA DE FORJAMENT DELS PAÏSOS CATALANS

JOSEP M. FIGUERES

No hi ha dubte que els set anys de vida del diari «Avui» amb la constància en la secció «Països Catalans» crea consciència sobre una unitat informativa: la d'una secció comuna. I disposar del títol d'una pàgina obliga a inserir-hi notícies dels països germans. Quina pena, però, que a les Illes no hi hagi un periodista com Amadeu Fabregat al País Valencià o Xavier Febrés a la Catalunya Nord que informi a fons sobre la seva problemàtica. El diari «Avui», però, és poc difós fora del Principat i, sovint, els exemplars que s'envien van per a catalans emigrats per raons de treball, d'estudi... La premsa, els mitjans de comunicació impresos tenen una gran faceta inherent a la seva existència, creen opinió, són una plataforma de comunicació i ajuden a estrènyer lligams de tota mena. Després de la informació arriba l'acció. Vist el fracàs de l'«Avui» per a ser un periòdic amb influència i penetració als Països Catalans, caldrà esperar que neixin diaris, en la nostra llengua, a les Illes, al País Valencià, a la Catalunya Nord. El procés, però, sembla molt llunyà. El Principat disposa de dos diaris en català —l'esmentat «Avui» i el gironí, d'èxit creixent, «Punt Diari»— i de la presència de gairebé cinquanta setmanaris d'informació comarcal que fan un teixit base d'acord amb una densa història periodística. Ni al País Valencià ni a les Illes, però, i menys a la Catalunya Nord, no hi ha un sol setmanari d'abast general i els d'informació comarcal han d'utilitzar la llengua espanyola. Ens trobem aleshores amb una situació deficitària a nivell comunicatiu davant qual-sevol alternativa que aspiri a contemplar una penetració ideològica que possibiliti un debat a l'entorn dels Països Catalans sense les sabudes reflexions amb el rerafons de la llengua i la política. ¿Pot la premsa d'abast general del Principat arribar a la resta dels Països Catalans i ultrapassar el marc de les minories corresponents a més de 250 exemplars? Per les experiències efectuades sembla que el projecte topa amb nombrosos obstacles d'índole tècnica: equips de redacció coordinats, una distribuïdora potent i eficaç, etc.; però per damunt d'ells plana l'absència d'un projecte fet amb voluntat col·lectiva. Sovint hom es limita a allò

que anomenaríem l'«exportació» i els problemes arriben a ser grotescos però ben reals: «Catalunya Cristiana», un setmanari religiós fet a Barcelona, analitza la seva incidència al País Valencià. Se li qüestiona el nom. S'ha de dir «València Cristiana». Abans, doncs, del contingut, trobem la fusteriana qüestió de noms. I la ignorància, el desconeixement. A Vilanova i la Geltrú neix (1983) una revista de literatura amb el títol de «Celobert». Amb un títol idèntic la Biblioteca Municipal de Bétera publica una revista també de creació i crítica literària i (encara més curiosament!) amb el mateix format i el mateix nombre de pàgines. La vitalitat d'una premsa sovint té aquestes jugades. L'estat de la qüestió és, però, greu. Sense una premsa comuna —general, especialitzada— difícilment hom arribarà a crear una consciència col·lectiva.

Cal executar uns projectes parcials, bastir unes infraestructures informatives que possibilitin la creació d'empreses sòlides i amb voluntat de transcendència i ampliació. Es parteix d'una dificultat òbvia: les limitacions dels PP. CC. fora del Principat —tot i els seus condicionants particulars— per a crear premsa. Però també d'una incapacitat per a arribar a tot arreu. Revistes com «Randa», «Aftar», «Estudis», «L'Espill»... interessin tota una comunitat científica, però aquestes publicacions no disposen dels recursos per a donar-se a conèixer amb profunditat —publicitat, promoció...— i els cercles d'iniciats són ben minoritaris. Per les dificultats legals, la Generalitat catalana no pot ajudar les publicacions de fora el marc de les «quatre províncies». I la Generalitat valenciana i el Consell Interinsular encara han d'articular una política d'ajuda a la premsa en llengua catalana. Hom deixa, objectivament, la situació de la comunicació en llengua catalana a l'esforç de la iniciativa privada, tret d'algunes publicacions de relleu de caràcter oficial: «Debats» al País Valencià, «Estudis Baleàrics» a les Illes... Les revistes tant d'àmbit genèric —«Cavall Fort», «(Ciència)», «L'Avenç», «Crònica», «Canigó»...— com específic —«Els Marges», «Estudis d'Història Agrària», «Anàlisi», «Perspectiva Social»...— que es produeixen al Principat no arriben més enllà. I les que es fan a les Illes, al País Valencià o a la Catalunya Nord tampoc no penetren prou al Principat. El marc legal-polític impossibilita una actuació de l'Administració. El poc pes de les empreses editores obstaculitza que puguin sortir de l'atzucac per elles mateixes. I el projecte a desenvolupar és prou important si hom considera que una llengua, una cultura, una realitat i un projecte ens són comuns. Disposar d'una premsa diària que en català actués a tot arreu dels PP. CC., fos feta a Barcelona o a les altres capitals, possibilitaria una força d'opinió respectable i facilitaria un clima d'entesa ben positiu per al redreçament dels PP. CC. Pel que ens afecta, tan útil seria un gran diari fet a Barcelona estès a tota l'àrea de llengua com quatre diaris fets a Barcelona, Perpinyà, la ciutat de València i la ciutat de Mallorca. Podríem dir el mateix de setmanaris i de mensuals d'informació general i de les revistes literàries, científiques i d'especialització. No entrem en les qüestions de contingut, que ens desviarien del tema. Obviament no és el mateix un diari fet a Barcelona llegit a València que un diari fet a València i llegit al País Valencià. Es tracta de

disposar d'una/es plataforma/es de comunicació. Si l'actual generació no contempla el repte i l'assumeix i no elabora una proposta d'actuació en aquest sentit, el projecte de Països Catalans patirà de tots els atacs que vulgui la dreta irracional i acientífica. La polèmica sobre la pretesa llengua valenciana independent de la llengua catalana no haguera pres cap mena de volada, però amb la inexistència d'òrgans de comunicació pancatalans i el domini per la dreta dels periòdics de la ciutat de València és un joc de nens fer la intoxicació i l'enverinament que es desitgi.

Exposats l'estat de la qüestió i el projecte a desenvolupar, cal només fer un esborrany de la viabilitat i les perspectives del que es pot efectuar per aplicar correctius a una situació anòmala que per ella mateixa va abocada a la divisió i, a termini mitjà, a la incomprensió i l'allunyament. En primer terme, cal establir amb urgència la creació de plataformes informatives sòlides i amb penetració a les àrees desateses. Al País Valencià la benemèrita Acció Cultural del País Valencià treballa en el projecte de crear un setmanari en català. Per preparar l'ambient s'ha bastit una Exposició de la Premsa Valenciana del Segle XX per fer adonar la població de la història immediata i «atraure l'atenció dels qui visiten l'exposició sobre aquesta realitat, sovint ignorada, o oblidada [el periodisme en la llengua del país durant vuitanta anys], i, a partir d'això, fer-los reflexionar sobre la necessitat de reprendre l'ús de la nostra llengua en la premsa periòdica, a tots els nivells i obrint totes les possibilitats i tots els camins necessaris».¹ Continuant aquesta línia, hom ha creat Edicions del País Valencià, S. A., que té per objectiu l'edició del setmanari «El Temps». El primer pas ha estat la realització d'una enquesta i l'edició dels resultats: amb 8.692 qüestionaris enviats, hi hagué una resposta de 1.615 persones (18,58 per cent), un percentatge prou satisfactori. L'enquesta fou completada amb una consulta telefònica a cent persones que no contestaren al qüestionari i que arrodoneixen la informació obtinguda. Els resultats, en conclusió, són prou òptims: hom vol un setmanari en llengua pròpia per «comunicar els valencians amb clara consciència nacional», per «servir de mitjà d'informació entre els habitants de distintes comarques», per «contrastar informacions tendencioses» i, en darrer terme, pel «plaer de llegir en la nostra llengua». En síntesi, l'argumentació que donem en el punt 1 és manifestada explícitament per un grup de valencians que creu en la unitat lingüística i cultural² i aspira a afirmar la nacionalitat d'una manera clara i efectiva. El futur setmanari «El Temps» serà una peça clau en el forjament d'una consciència nacionalista valenciana vinculada a la resta dels PP. CC. Serà un graó d'una llarga cadena que caldrà elaborar si de debò es creu en l'ideari mínim dels PP. CC.: llengua, cultura, història, sense penetrar en el marc polític, legal i jurídic ara com ara per raons òbvies. A les Illes el silenci més calmos no és prondòtic d'una variació del panorama periodístic, pràcticament inexistent a nivell quantitatiu. Des del Principat, finalment, tenim una responsabilitat. A més d'articular unes propostes d'estudi teòric, cal enfocar aquelles ajudes indirectes que la Constitució permet, l'Estatut sanciona i els PP. CC. necessiten. Si bé una subvenció directa és illegal,

l'organització d'uns debats sectorials —posem per cas de la premsa literària, cultural, comarcal, especialitzada...— és un simple fet de cultura. Si ajudar econòmicament les revistes valencianes o illenques o rosselloneses des de la plaça de Sant Jaume és prohibit, res no impedeix que les institucions escaients se'n facin subscriptors: siguin comunitats religioses pel que fa a «Saó» o departaments universitaris pel que fa a «Randa» o «L'Espill». Aquesta acció de suport/lectura és només un detall representatiu que ha d'acompanyar les grandiloqüents declaracions públiques de la unitat històrica, lingüística i cultural. Malgrat que el futur sigui audiovisual, la premsa, les publicacions hi tenen un paper important. Assumim-lo.

1. Francesc Pérez i Moragon, *Exposició Premsa Valenciana del Segle XX*, València, Acció Cultural del País Valencià, 1982, p. 3.

2. *És possible un setmanari en català al País Valencià? Resultats de l'enquesta per al llançament del setmanari «El Temps»*, València, Edicions del País Valencià, S. A., 1983.